

Handläggare
Örjan Lönngren
Telefon: 08 508 28 173

Till
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2018-01-30 p. 17

Avrapportering av EU-projekten NeZeR och Urban Learning

Förvaltningens förslag till beslut

Godkänna förvaltningens avrapportering av EU-projekten NeZeR och Urban Learning.

Gunnar Söderholm
Förvaltningschef

Gustaf Landahl
Avdelningschef

Sammanfattning

Miljöförvaltningen har deltagit i två EU-projekt, NeZeR och Urban Learning. NeZeR-projektet pågick från 1 mars 2014 och avslutades sista februari 2017. Projektet syftade till att analysera vad energieffektiviseringar till så kallad nära-noll-nivå innebär och hur sådana renoveringar ska komma tillstånd.

Urban Learning drevs i Stockholm av Stadsbyggnadskontoret. Projektet pågick från 1 mars 2015 och avslutades operativt sista november 2017. Syftet med projektet har varit att analysera hur energifrågor kan tas omhand tidigt i olika planprocesser.

Ärendet

NeZeR

Målet för NeZeR-projektet var att främja genomförande av omfattande energieffektiviseringar, så att byggnader efter renovering når så kallad nära-noll-nivå. I Sverige betyder nära-noll att energianvändningen följer Boverkets nybyggnadsregler. Efter Boverkets senast revidering gäller BBR25¹, där nära-noll innebär 85

¹ Boverkets byggregler version 25 som gäller fr.o.m. 26 juni 2017

kWh/m². Till år 2021 kommer troligen BBR26 med energibehovet sänkt till cirka 65 kWh/m².

Projektet genomfördes från 2014-03-01 till 2017-02-28. Städer som deltog var Stockholm, Amersfoort, Rotterdam, Sestao, Timisoara och Helsingfors med Espoo och Porvoo. Från Stockholms stad medverkade miljöförvaltningen, Stadshus AB samt Stockholmshem.

Ett viktigt led i NeZeR-projektet var att främja samarbete mellan olika intressenter i hela byggprocessen för att öka medvetenheten om potentiella fördelar med energieffektiviseringar av byggnader till nära-noll. Projektet genomfördes med följande aktiviteter:

- Tekniska lösningar för nära-noll renoveringar med nyttjande av förnybara energikällor analyserades och kombinerades till paketlösningar, som presenterades i en rapport. Genomförda och framgångsrika nära-noll renoveringar inventerades från hela Europa och presenterades i en rapport.
- Generella analyser om genomförbarhet med miljömässiga och ekonomiska bedömningar avseende nära-noll renoveringar utfördes med LCA² och LCC³-beräkningar.
- Förslag till hur handlingsplaner skulle kunna tas fram, i och för planering av nära-noll renoveringar i europeiska städer, togs fram. Generella riktlinjer, *General Guidelines for creation of action plans in all Europe*, sammanställdes. Syftet med de generella guidelines var att hjälpa städer vid planering av långtgående energieffektiviseringar av byggnader eller områden.
- Nationella kluster upprättades i de deltagande länderna som bestod av de mest relevanta intressenterna vid nära-noll renoveringar. I respektive land samlades de nationella klustren vid sex workshops med olika temata. Seminarier hölls även i Östersund, Helsingborg, Göteborg och Umeå. Vid seminarierna diskuterades vad nära-noll renoveringar innebär och hur de kan genomföras.
- I samarbete med Uppsala universitet genomfördes en tävling med 70 studenter från två utbildningskurser med inriktning mot energi i byggnader. Tävligen gick ut på att föreslå energieffektiviseringsåtgärder i en av Stockholmshems byggnader i Solberga.

Stockholms stad ligger långt fram med energieffektiviseringar vid renovering av byggnader. Exempelvis har nära-nollnivå nåtts vid

² LCA = livscykelanalyser avseende klimatpåverkan.

³ LCC = livskostnadskalkyler avseende investerings- och driftkostnader.

ombyggnaderna inom Hållbara Järva samt det pågående EU-projektet GrowSmarter. Inom projektet NeZeR har erfarenheter från dessa projekt spridits till de deltagande städerna. Med de rapporter som tagits fram kan en ännu större spridning ske inom hela Europa.

Ekonomi

Förvaltningens kostnad för att driva projektet har varit ca 1 280 000 kr. Projektet har finansierats av EU med 75 procent av projektkostnaden. Förvaltningens intäkter (EU-bidrag) för projektet har därmed uppgått till ca 960 000 kr (96 464 €) under projektperioden på tre år.

Intäkterna för projektet har fördelats på kostnadstäckning för egen personal och inhyrd extrapersonal (92%), resor till projektmöten i deltagande städer (4%) samt kostnader för arrangemang av seminarier och informationsmaterial (4%).

Mer information om NeZeR presenteras på projektets hemsida:

<http://www.nezer-project.eu/>

Urban Learning

Syftet med projektet URBAN LEARNING var att integrera energifrågor vid planering. Fokus låg på styrningsprocesserna i samband med planering och utveckling av stadsområden. Namnet URBAN LEARNING syftade på att projektet var utformat som ett projekt ”från städer till städer”. Med detta menas att projektet handlade om att samla och utbyta kunskaper mellan de medverkande städerna, i detta projekt avseende energifrågor i stadsplaneprocesser.

Projektet genomfördes från 2015-03-01 till 2017-11-30. Städer som deltog var Stockholm, Amsterdam-Zaandam, Paris, Berlin, Zagreb och Warszawa. Från Stockholms stad medverkade stadsbyggnadskontoret, miljöförvaltningen och exploateringskontoret.

Inom projektet skulle de medverkande städerna arbeta utifrån en lokal arbetsgrupp. I Stockholm utgjorde Fokusgrupp energi i Norra Djurgårdsstaden den lokala arbetsgruppen. Genom organisationen av arbetet i Norra Djurgårdsstaden, med arbetsgrupper bemannade från olika förvaltningar, fanns goda erfarenheter som kunde utnyttjas i projektet Urban Learning.

I projektet Urban Learning har deltagande städer presenterat:

- Tekniska energilösningar.

- Instrument och verktyg som används för energifrågor vid stadsplanering.
- Styrdokument och planeringsprocesser.

Inom Stockholms stad har erfarenheter från projektet Urban Learning lett till att ett arbete inletts för att utveckla planeringshandboken *Ledstången* med energirelaterade frågeställningar. I handboken *Ledstången* beskrivs ansvarsfördelning och gränssnitt mellan nämnderna. Genom att arbeta enligt *Ledstången* ökar förståelsen för nämndernas olika processer som knyter an till ett exploateringsprojekt. Handboken har utvecklats till att beskriva de viktigaste huvudmomenten mellan stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden, trafiknämnden samt miljö- och hälsoskyddsnämnden.

Ekonomi

Förvaltningens kostnader i projektet har varit kostnader för egen personal (ca 210 000 kr) och resor (ca 20 000 kr). Dessa kostnader har ersatts fullt ut av stadsbyggnadskontoret som är formell partner i projektet för stadens räkning.

Mer information om Urban Learning presenteras på projektets hemsida:

<http://www.urbanlearning.eu/project/>

Förvaltningens synpunkter och förslag

Genom deltagande i de bägge projekten NeZeR och Urban Learning har miljöförvaltningen fått värdefulla kunskaper om hur man arbetar med energifrågor i ett flertal Europeiska länder och dess huvudstäder.

NeZeR

Avsikten med de generella guidelines var att hjälpa städer i hela Europa vid planering av långtgående energieffektiviseringar av byggnader eller områden. Stockholms stad ansvarade för framtagandet av generella guidelines och handlingsplaner. Det skedde genom samarbete mellan miljöförvaltningen, Stadshus AB och Stockholmshem. Eftersom förhållanden och förutsättningar skiftar stort mellan länder och städer i Europa, utformades guidelines som allmänna råd till hur en handlingsplan kan tas fram och utformas.

Urban Learning

Genom arbetet med projektet Urban Learning har arbetsgruppen i Stockholm kunnat studera andra städers planeringsprocesser. Flera idéer har då väckts inom arbetsgruppen som berör hur energifrågor på ett bättre sätt tas omhand vid stadsplanering. Dessa idéer diskuteras för närvarande vid utveckling av Ledstängen samt arbetet inom Norra Djurgårdsstaden.

Kunskaper som erhållits från andra städer i projektet Urban Learning analyseras för närvarande för att se hur Stockholms stad skulle kunna vidareutveckla energiplanering vid kommande exploateringar.

SLUT

Bilagor

1. Technical solutions for energy reduced and renewable energy sources for optimal energy efficient renovation
2. Success cases of Near Zero Energy Building Rehabilitation
3. General Guidelines for creation of action plans in all Europe

Bilagorna återfinns under länken: <http://www.nezer-project.eu/>